

KREŠTAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena:

Na celý rok 2 zl. — kr.
Na pol roka 1 > — >
Na štvrt roka — > 60 >

Jednotlivé číslo 4 kr.

Spisujú a vydávajú:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
a GERHARD NÉMETH.

Hlavný spolupracovník:
FRANTIŠ BLESZKÁNY.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti

VIII. ker., Práter-úlica 44.

sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.

Otvorenie tisícročnej výstavky.

Tisícročná výstavka v Budapešti bola otvorená 2-ho mája od samého kráľa. Rano bolo mračné. Ľudia s obávaním pozerali na nebo, či nenamoknú, keď zavčas rana sa pohli, aby sa postavili na tú dlhú cestu, ktorou kráľovský pár mal ísť.

Už o 8 hod. rano vytiahla polícia na ulice v novučickej uniforme a zaujala celú cestu od kráľovského palácu až po bránu výstavky. Celú cestu podelili na isté častky, a každú takúto častku podriadili jednému policistskému kapitánovi.

Obecenstvo porád sa hrnulo zo všetkých strán a tvorilo živý múr vedľa cesty. Domy po celom mieste boly okrašené najviac národnými farbami. Už okolo 9 hodiny bolo tu i tam vidieť jednotlivých veľmožov v skvostnom ruchu na voze, alebo diplomatov vo frakku sem a tam vezúc sa po meste. I kočiši ma-

li na ramenách odznak; červená stuška na ramene kočiša znamenala ablegáta na voze;

zelená veľmoža; biela diplomatu, alebo patriaceho ku kráľovskému dvoru. Pred vozom veľkých vyslancov jazdil policista na koni.

O deviatej hodine započalo sa tak zvané vozové korzó, to jest behanie na vozoch; keď i súkromné a najaté kočy započaly sa hrnúť z pobočných ulíc na Andrášsku cestu; z prvoti v rade po dva kočy, potom vždy viac a viac, tak tak že blízko výstavkovej brány už len pomaly mohly sa hýbať v šestorakom rade. O štvrt na 11 hodinu jeden policista na koni cvalujúc oznámil, že *dvorné kočy idú*. Rýchlo jedon za druhým prišli kráľovské kniežatá a kňazné: *Mária Terézia, Štefánia* vdova korunného dediča, *Rainer, Eugen, Ludvik Viktor* kráľ. kniežatá, *Fridrik kr. knieža a Izabella kr. kňazna, Leopold Ferdinand a Jozef Ferdinand, Leopold Salvator* kráľ. kniežatá,

Blanka kr. kňazna, *Ferdinand* kr. knieža, a *Alice* toskánska veľko-kňazna, *Otto* kr. knieža a



Gróf Mikuláš Mór Esterházy.

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, ponač semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiať široko a seba budúcnosť zabezpečiť.

jeho manželka *Mária Jozefa* kr. kňažna, *Františ Salvator* kr. knieža a jeho manželka *Mária Valeria* kr. kňažna, *Leopold* bávorské knieža a *Gizella* kr. kňažna, *Jozef* kr. knieža a *Klotilda* kr. kňažna, *Jozef August* kr. knieža a *Augusta* kr. kňažna, *Filip Koburg* knieža a jeho manželka *Luiza* kňažna, *Ernest Koburg* knieža.

Asi po malej polhodiny z ďaleka výkriky oznamovali, že kráľ a kráľovna idú.

Okolo pol jedenástej na konci Andrášskej ulice zjavil sa veľký biely húf a cez obecnstvo prebehol tichý zvuk:

— To je kráľ!

Keď bližšie prišlo tých päť bielych koňov obecnstvo začalo radostne kričať:

— Nech žije kráľ!

— Nech žije kráľovna!

Keď prišli na výstavku pred skvostným kráľovským šátrom kráľ a kráľovna vystúpili z voza, kráľ pod pazuchou viedol kráľovnú a za nimi išiel celý dvor. Kr. kňažne viedli kr. kniežatá sprovádzaní súc krídelnými pomocníkmi a dvornými paničkami. Panovnícky húf postavil sa pod podnebnie šátra. Za ten čas muzika hrala: *Gott erhalte* a obecnstvo porád kričalo: nech žije kráľ!

Keď krik utíchol predstúpil Ernest Daniel minister kupectva a pozdravil kráľa následovnou rečou:

Cisárske a Apoštolské kráľovské Veličenstvo!

Najmilostivejší náš Pane!

Milosť Všemohúceho povolila, že táto krajina v úplnej sile a rozkvetu mohla sa dožiť tisícročnej slávnosti.

Zvláštna priazeň osudu lebo veď je to podivuhodné, že túto krajinu, o ktorej múza dejepisu naznačila, že cez stáročia bola ochrannou baštou západnej vzdelanosti oproti zničeni, na ktorej sa sila jednúc tak mocného východu zlomila, že túto krajinu svetodejepisné príbehy nemohly zrušiť

Dvojnásobná radosť naplňuje toto pokolenie, že Prozretelnosť práve pod žezlom toho panovníka dáva mu sláviť tisícročie milej vlasti, pod múdrym panovaním ktorého táto krásna vlasť vo všetkých svojich ustanovizniach najsilnejší rozvoj dosiahla

Dokazuje to i táto výstavka, ktorá dnešný vývin celej krajiny predstavuje.

Túto výstavu celá krajina usilovala sa s celým srdcom a s celou dušou rovnako utvoriť. Ale tá najopravdivejšia a najnútornejšia vďaka zatriasla nás všetkých v hlbine duše nad tým, že sam korunovaný kráľ národa a kráľovná a údovia panujúceho domu s dnešným najvyš-

ším sa dostavením lesk, okrasu, veľkosť jej najmilostivejšie pozdvihnúť ráčili

Preto s tou prosbou pristupujem ku Vašemu Cis. a Apoštolskému kraľov. Veličenstvu, aby ste túto tisícročnú pod vašou najvyššou ochrannou stojácu výstavku najmilostivejšie za otvorenú vyhlásil ráčil.

Po čas reči ministra mnohí vykrikovali: „Nech žije kráľ!“ Ktosi i zmätku narobil tým, že riekol, že už je koniec ceremonie a dal vyzváňať na výstavkových zvonoch, na čo i sbor spevákov započal spievať; tu minister rečnil ďalej spolu so zvonami.

Odpoveď kráľa.

Preniknutí radostnými citami dostavili sme sa na otvorenie tejto dejepisnú dobu označujúcej výstavky.

Táto výstavka — jako úfam — pred celým svetom dokáže, že uhorský národ, zachovajúc tento štát medzi mnohými protivenstvami, nie len na bojišti znal svojou udatnosťou prestol a svoju vlasť povždy obrániť, ale i na poli kultúry hodné miesto si vydobil a môže ho zaujať medzi vzd. lanými národami.

. Ona dokáže konečne, že ačkoľvek na politickom bojišti mnohí rozličné a odchylné cesty si volia, aby svojím vlasteneckým citom platnosti získali — vo vernosti naproti uhorskej svätej korune, pri užitočnej práci, pri šírení vied, všetkých občanov sjednotených a v úplnej svornosti nachádzame.

Úprimne želim, aby tento súhlas a braterská svornosť požehnano sa na všetko rozšírila, čo môže slúžiť k blahu mojhomilovaného Uhorska a na poistenie jeho budúcnosti, prosiac Boha, aby vyslyšal našu modlitbu a sprovádzal požehnaním a ochranou túto výstavku, ktorú s týmto za otvorenú vyhlasujem.

Mocné, úprimné výkriky „nech žije kráľ!“ porád pretrhovaly kráľovskú odpoveď, na konci ktorej minister Dániel poprosil kráľa, aby ráčil popozerať výstavku.

Kráľ potom podal rameno kráľovnej a odprovadil ju k vozu, na ktorý kráľovna po srdečnom lúčení si sadla. Kráľ ale s dvorom a výtečnosťami išiel na okružnú cestu. Na raz pokazil sa všetok poriadok; keď obecnstvo videlo, že je už koniec všetkej ceremonie.

Kráľa po výstavke sprovádzali Ernest Daniel minister kupectva. Okolo poludnia už bolo keď kráľ popozeral výstavku a viackrát vyslovil svoju spokojnosť a radosť. Nemo pozdravil sa obecnstvu, sadol na voz a vrátil sa do kráľovského palácu; za ním išli ostatné kniežatá.

Potom poriadkom taliánsky, anglický, nemecký, španielsky, francúzsky, ruský, turecký a t. d. veľkí poslanci a vozy rakúskych a uhorských ministrov cez hlavnú bránu. Druhou bránou išli ľudia nižšieho stavu.

Na večer bola slávnostná prednáška v opere, na ktorú sa tiež i kráľ dostavil. Do divadla len pozvaní mali prístup; už o pol siedmej započali pozvaní prichádzať. O štvrt na osmu z kráľovského kruhu prvý prišiel knieža *Otto*, a hneď za ním ostatné kniežatá a kňažny.

Kráľ práve o pol 8 hodine prišiel so svojím zaťom Leopoldom bávorským kniežatom sprovádzaný hlavnými vojenskými pomocníkmi grófmi Bolfrassom a Paarom. Obecenstvo ho snímúč klobúk úctivo pozdravilo. V opere prednášali: druhé, tretie a štvrté jednanie spevohry „István király“ od Františa *Erkela*. Kráľ až do konca prednášky ostal v opere. Po prednáške vrátil sa medzi radostnými výkrikmi ľudu do Budína do kráľovského palácu.

Na druhý deň 3-ho mája, jakožto pokračovanie millenárnych slávností bolo slávne *Te Deum* v Matejovom chráme v Budíne, na ktorú slávnosť sa tiež množstva ľudu sišlo, ale do kostola len pozvaní boli pripustení. Kráľ a kráľovna o tri štvrté na jedenástu prišli do chrámu, kde sa hneď započaly služby božie. Ale už o 9 hodine bol po uliciach veľký stisk, že sa nebolo možno pohnúť.

Kardinál knieža primáš ostrihomský arcibiskup s biskupmi: Rimélym, Bendem a Boldizsárom, ktorí mu asistovali a ešte s celým krdľom kňazov išiel kráľovi v ústrety ku hlavnej bráne chrámu. Tu kráľ slávne prijali podajúc mu kropáčom svätenú vođu.

Kráľ a kráľovná za kňazstvom idúc zaujali miesto vo svätine. A hneď zaznelo *Te Deum* z úst kniežáťa primáša. Kráľ pod celým *Te Deumom* ostal stáť, v čom ho i ostatné kr. kniežatá nasledovali; kráľovná, ktorá i do chrámu i na výstavku sa dostavila v čiernom ruchu, jako i kr. kňažny kľakly si na modlitebné stolčeky a pohrúžily sa do modlitby. Potom nasledovala svätá omša. Keď sa evanjelium odspievalo, biskup *Boldizsár* jako archipresbyter niesol evanjelium ku kráľovskému trônu na božsk. Kráľ a kráľovna božskali svätú knihu.

Po svätej omši knieža primáš rečnil: ku kráľovi a ku národu. Chválu vzdávajúc Všemohúcemu, za tie dobrodenia, ktorými posavď obsypal našu vlasť i na budúco odporúčal do milosti Božej a pod ochranu Blahoslavenej Panny Márie celú krajinu, prosil požehnanie na kráľa, na celý panujúci dom i na národ; národu pripomenul a na srdco kládol, že jakokoľvek

by spoludržal, bez Boha predsa nedojde blaženosti; že mnohé národy zahynuly nie od vonkajšieho nepriateľa, lež vlastnou svojou chybou. Konečne vzdychol si k Bohu a prosil požehnanie od Boha na národ i celú vlasť a na konci požehnal všetkých.

Kráľ a kráľovná veľmi pozorne poslúchali reč arcikňaza. Na kráľovi bolo vidno, že ho svätá reč pohla.

Keď primáš dokonal svoju reč, muzika a spevári započali uhorskú hymnu. Za ten čas kráľ a celý kráľovský dvor vyšiel z chrámu; v kostolnej bráne kráľ gratuloval primášovi k jeho krásnej reči, a i kráľovná rekla k nemu niekoľko slov po tichu.

Večer o 8 hodine započala sa illuminácia. Celé hlavné mesto bolo krásne osvetleno. Nebolo toho okna na ulicu, v ktorom by nebolo horelo viacej sviec, alebo niekoľko plameňov elektrického svetla; mnohi okrem svetla ešte i národnými farbami ozdobili okná. Hlavnomestské obecenstvo valilo sa po uliciach až do polnoci obdivujúc rozličné nápisy a ozdoby.

Kráľ o tri štvrté na desiatu sadol do koča v sprievode hlavného vojenského pomocníka grófa *Paára*; popozeral illumináciu na ceste a šiel na večernú zábavu ku grófovi *Tasilovi Feštetičovi* v *Eszterházyckej* ulici. Mnohých tu vyznačil oslovením. O 11 hodine nezbadane odidúc vrátil sa do kráľovského palácu.

POLITICKÉ CHÝRY.

Všeobecné volebné právo. Pohyb v záujme všeobecného volebného práva i po vidieku započína sa rozširovať. Zvláštne medzi fabričnými robotníkmi. Viacej fabrik, medzi inými, robotníci šopronskej, temešvárskej, aradskej, segedínskej, solnokskej železničnej fabriky i osobitné výbory pošlú na ľudové shromaždenie 10-ho mája, ktoré sa jako známo na započatie *Gabriela Ugrona* v sídelnom hlavnom meste bude vydržiavať v záujme všeobecného volebného práva.

Kráľovská milosť z príležitosti milleniama. Už raz bolo spomenuto, že minister pravosúdia vyzval kráľovské pravotárstvo, aby mu predostreli menoslov tých právomocne odsúdených, ktorých z príležitosti tisícročnej slávnosti za hodných kráľovskej milosti pokladajú. Jako „M.—G.“ uvedomuje kráľovskej milosti 8-ho budúceho mesiaca jakožto v deň vyhlásenia millenárneho zákona patriční sa účastnia.

Opozdené vymenovanie kanoníkov. Bende nitriansky to biskup, ešte vlani, za kanoníkov predložil Jeho Veličenstvu: *Jozefa Bobok* opáta a farára v *Močonoku* a *Alojza Jeszenszkého*, biskupského tajomníka. Podobne za titulárneho opáta predostrel *Jána Markoviča*, spravcu malého semeníša v *Nitre* a za

titulárneho kanonika Františa Nemček dekana a farára v Rajci. Predloženie toto stalo sa ešte 1-ho júla, a pán Wlaššič minister, ponevác sa hnevá na p. biskupa Bendeho, že ľudovú stranu utlačiť nechcel, za kanonikou predostretých, až teraz vymenoval; vyznačenie ale p. Markoviča a Nemčeka odvrhol. Úfame, že títo dvaja páni takýmto zachádzaním nie len že sa nedajú odstrašiť, ale ešte odhodlanejšie budú bojovať pod zastavou ľudovej strany. Pán Markovič v Nitre, a pán Nemček v Rajci dokážu liberálnym tatárom, že ich učinkovanie výsledok mať bude.

Nový neporiadok. Jako z poloúradnej strany sa oznamuje, rakúska vláda v porozumení s uhorskou vládou, pofažne na sobášne záležitosti uhorských občanov, ktorí sa v Rakúsku zdržujú následovne nariadila: Od týchto čias vystavenie potrebných rísem nebude tvoriť povinnosť ministra výučby, ale ministra pravosúdia. Príhodný sobáš i v Uhorsku sa má ohlásiť, a síce na patričnom mieste toho, ktorý vstupuje do stavu manželského, jestli že takeho nemá, v Budapešti. V inom i uhorských občanov zavazujú všetky tie nariadenia, ktoré rakúske manželské právo predpisuje zdržujúcim sa v Rakúsku.

Krajinský snem.

V Budapešti 27-ho apríla. Appropriálna dohoda započala sa s jedným, škandalom. Kameň pohoršenia do snemovne hodil čongrádsky hlavný služný, ktorý Gabriela Ugrona v jednom liste nazval fušerom preto, že vtedy, keď sa pojednávalo o neuraziteľných záležitostiach Františa Šimy, opierajúc sa na oznam výboru, tak rečnil o útoku na Šimu jako o zbojníckom útoku. Táto urážka stala sa Ugronovi za jeho slová v snemovni, zrejmo tedy je, že neuraziteľné právo ju utrpelo, čo Ugron pred denným poriadkom oznámil snemovni. Predseda Szilágyi tento oznámený pád spolu i s čongrádskym listom vydal výboru, aby za jeden týždeň o ňom oznám učinil domu. Tento príbeh veľmi nemilo sa dotknul vlády.

Prvý rečnil gróf Albert Apponyi. Posudzoval politiku liberálnej a odsúdil ju úplne; ukázal, jak truchlé následky má táto politika i v krajine i za hranicou. Není možno bolo ho očúvať bez bolestného preniknutia. A so smutným prízvukom zavrel svoju reč.

Potom v dohode ešte vzali účasť: Tomáš Péchy, Ján Reitter, Dezider Perczel, Alexander Sačvay a Karol Várady.

28-ho apríla. Dnešnia porada sa započala s krátkou dohadou medzi Františom Koššúthom a ministrom Lukáčom.

Potom započal rečniť Gabriel Ugron ohnivo; na kúsky rozobral celú politiku vlády a na nákové výrečnosti kladivom roztlkol na prach. Ugron dnes tak rečnil, jako keď vojak odhodlane bojuje a nechce sa podať na žiaden spôsob.

Všetky chyby a poklesky vláde povyhadzoval na oči. Vlada nevede a mu nič na jeho výčitky odpovedať.

Za ním nasledoval Františ Šima, ktorý ale p. Ugronovi nijako nemôhol zaujať pozornosť snemovne; ablegáti ešte porad éjenuovali Ugrona. Predseda potom zavrel dohadu, čo vládna strana radostne prijala. Povstal predseda Bánffy ale slabo sa bránil proti hroznej zbrani Ugronovej. Vyšmiklo sa mu z úst jedno neprave slovo »jednota državy,« na čo Iavica hrmela — čo je to? Bánffy sa usiloval svoju chybu napraviť, ale sa mu to úplne nepodarilo.

Záverečné reči boly krátke. Koššúth len jednou vetou odpovedal ministerpredsedovi, Ugron len proti jednote monarchie protestoval, potom liberálna strana zahlasovala všetko.

29-ho apríla. Dnes v obidvoch snemovňách boly krátke zasadnutie. Snemovňa vyslancov i v treťom čítaní prijala rozpočet a Julio Meszlényi v podobe interpellácie pýtal sa ministerpredsedu, či predložil kráľovi, aby vzal účasť na zákonodarstve 8-ho júna? Minister odpovedal, že nie; ale že aj ináč Meszlényi si zlý čas vyvolil ra svoju interpelláciu práve vtedy, keď kráľ prišiel medzi nás. Snemovňa tú odpoveď prijala a kráľovi privolávala: »Nech žije.«

Vyššia snemovňa pojednávala zákon o vicinálnych železnicách a o milleniume. Len pri tomto poslednom strhla sa dohoda. Gróf Ferdinand Zichy a barón Jozef Vésej žiadali vytref zo zákona ten odsek, ktorý sa vzťahuje na postavenie 400 štátnych škôl. Vláda ho ale bránila; a tak ho aj prijali.

1-ho mája. Dnes snemovňa ku s jednoteniu Komárna a Újszónya privoila, a návrh o správnom súdení sa naspák poslali výboru zákony pripravujúcemu.

Celá snemovňa privolila, aby sa ten návrh naspák poslal, len jeden človek nevstal hlasovať s áno: Karol Hieronymi, bývalý to minister, otec oného zákonného návrhu. Tolko sa stalo dnes v snemovni a ešte to, že Eugen Polcner a Aleš Dóža, noví to otcovia vlasti sa predstavili domu. V dohode viacerí vzali účasť len svoje stanovisko označujúc. Do 6-ho mája snemovňa nevydžiava zasadnutie.

Chystajme sa ku voľbám.

Židovskí liberáli takú konfúsiu narobili, skrze tie nové zákony, že už teraz nevedia kam z konopí. Všeobecná mienka je, že voľby istotne budú, lebo koncom mája alebo z počiatku juniusa. Chystajme sa ku voľbám, aby nás neprichystaných neprekvapily. A preto každému voličovi, ktorý z domu na leto do práce odišiel, tí, čo doma zostali, nech mu hneď odpíšu, že aby sa chystal ku voľbám. A keď ste sa dozvedeli, že vskutku kedy bude voľba, telegrafujte mu, aby sa mu neťažilo pred voľbou asi troma dňami sa dostaviť do svojho okresu. Najväčšiu váhu ale na to kladme, aby:

1. Násho „Kreštana“ aj v tých obciach čítali, kde o ňom dovčulku nepočuli. To nie pre zisk hovoríme, ale preto aby sa zásady ľudovej strany čím skorej všade rozšírily. Kde ľudovú stranu z našich novín neznajú, tam ťažko je ľud oduševnovať, tam i na budúco kandidáta nie z presvedčenia, ale pre pálenku a peniaze voliť budú.

2. Není dosť povedať ja s ľudovou stránkou hlasovať budem, ale nech každý usiluje sa aj čím viacej voličov na ľudovú stránku získať.



Pod holým nebom!

Kedykoľvek som na shromaždení ľudovej strany pod holým nebom vydržovanom, vždy mi do plaču prinde, keď si pomyslím, že my kresťania následkom našej ústupnosti, ospalivosti, nedbanlivosti a lenivosti vytisnutí sme von pod holé nebo, a tak keď o našom trápení, prenasledovaní chceme sa poradiť, už len pod holým nebom to urobiť môžeme.

Následkom našej nedbanlivosti vytisnutí sme z obecných a mestkých domov; vytisnutí sme zo stoličných domov: vytisnutí sme z krajinskej snemovne; vytisnutí sme z úradov, z kupectva, z dennej tlače, z priemyslu z vyšších škôl, áno vytisnutí sme zo všetkých ústavov. Vytiskajú nás už pomaly aj z ľudových škôl, z našich domov a majetkov, v ktorých naši nábožní a statoční predkovia cez stá a stá rokov v pokoji a v spokojnosti prebývali, tiež nás už vytiskajú — židia, — tak že iné nám nepozostáva iba palicu do ruky vziať, kapsu si na krky hodiť, a ísť po žebraní alebo v najľepšom páde vyvandrovať do Ameriky.

A kto nás to vytisnul, kto nás to zo všetkého vytvoril? Kto iný, ako židovský liberalizmus? Ano židovský liberalizmus sedí a panuje v radných, a v stoličných domoch; on sedí a panuje aj v krajinskom dome t. j. snemovni a odtiaľ vydáva také nariadenia a zákony, ktoré sa našej tisícročnej samospráve (konštitucie) našej kresťanskej viere, našej slobode a dobrobytu protivia.

Ak panovanie, járho a otroctvo židovských liberálov ešte i na ďalej trpeť budeme, veru tak pochodíme jako k. p. už aj Francúzsko pochodilo. Zakiaľ Francúzsko židovskí liberáli neopanovali, ono bolo najchýrenejším najmocnejším štátom v Európe. Jak náhle ale bezbožní liberáli vieru v ľudu skrze beznáboženské školy, skrze cibilný sobáš, skrze zákon beznáboženstva, a skze iné bohaprázne zákony vykorenili, štát francúzsky klesnul, a s ním aj dobrobyt ľudu. Francúzsko má asi 36 milionov obyvateľov; a medzi týmito 36 milionmi už je 8 milionov duší, ktorí niesu pokrstení a tak sú opravdivými pohanmi. Rozumie sa, že títo noví francúzski pohania v školách žiadne náboženstvo sa neučia. Ba nielen nepokrstené ale ani pokrstené deti vo francúzskych školách žiadne náboženstvo sa neučia, čo viac učí sa nesmejú, lebo vo francúzskych školách, školských knihách meno Boha, Ježiša Krista, ani spomenúť len neni dovoleno. Následkom čoho zo žiakov zo škôl vychádzajúcich a to ešte aj z pokrstených nie kresťansky zmiešajúci statoční občania, ale anarchisti, socialisti t. j. zgerba vychádza, ktorí

sú opravdivým bičom jak pre štát, tak aj pre spoločnosť ľudskú. Takýto bič plete, takúto pliahu chystá pre nás aj náš židovský liberalizmus!

Snáď mi ale dajaký od Boha otrhnutý opravdivý *Krešťan* hovorí, že ja prehánam? Takému odporúčam, nech si prečítá tie opravdivé židovsko-liberálne noviny „Pešti Hirlap“ a presvedčí sa, že pravdu mám. Pešti Hirlap echt židovské noviny 19. apríla takto písaly: „Nové zákony v békés-banátskom superintendenskom okrese veľké škody porobily kalvínom. V Makove len jeden deň 185, v Kunagóte vyše 100 vystúpilo z kalvínovej viery, a ku žiadnému náboženstvu nebudú patriť. Na mnohých miestach do stavu manželského stupujúci kalvíni ku kňazovi svojmu už ani viac neišli jako v Gyule, v Hód-Mezővásárhelyi, v Szentesi, v Gyome, v Mező Berényi, a v Majláte. Čo viac, v Majláte ani jedon kalvín celkom v ničom neupotrebí viac svojho cirkevného predikanta. Na niektorých miestach jako v Hód-Mező-Vásárhelyi deti svoje už ani viacej pokrstiť nedajú.“

No, že sme aj z úst židovsko-liberálnych raz predsa počuli uprimné slovo! Dôkazy tieto sú zretedelné, ale spolu aj strašné! A keby tie židovské noviny ešte aj to chcely vypísať, že v Budapešti koľko je ľudí, ktorí sa viacej skrze kňaza nedajú sobášiť, dietky nedajú viacej krstiť, menovite medzi evanjelikmi a kalvíni. Vlasy človekovi dupkom stávajú, keď si pomyslím, že kde nás to privedie!

Proti týmto novomôdnym pohanom inej pomoci neni, jako s telom a dušou pripojiť sa pod zástavu ľudovej strany, a pod ňou bojovať na život a smrť. — A preto zakiaľ cez leto ľudová strana, súc zo všetkých strán vytvorená *pod holým nebom* verejné valné shromaždenia vydržiať bude, hufom dostavme sa a oduševňujme sa na týchto shromaždeniach. Obyvateľstvo kresťanské, v ktorom ešte svetlo viery nevyhaslo, zo všetkých strán Uhorska hlási sa sústrednej kancelárie o sriadenie veľkého shromaždenia. Do včulku 16 shromaždení je v kancelárii oznameno.

Shromaždenia budú sa vydržiať aj na horných stranách, menovite v Tvrdošine, (Orava), vo Varine, (Trenčiansko) a vo Fraštáku ba aj na iných miestach ešte. Žiadúco je aby v každom volebnom okrese valné shromaždenie bolo, aby sa takto všade ustavične ozývalo: Nech žije ľudová strana!



Židovské obyčaje.

Spomenuli sme tú strašnú vraždu, ktorá vo Filippopoli, v meste bulharskom na jednom dieťati britvou spáchaná bola. Sohavenú mŕtvolu tohoto dieťaťa jedna slúžka skryla v kríku, pri čom zbadali ju robotníci tam pracujúci. Slúžka tá — ako noviny písaly — u židov slúži. Strašná táto vražda, ako i vražda malého dievčatka v Malých Šarluhách (hont. st.) veľký ruch a podiv zapríčinila v celej Európe.

Židia zapierajú, žeby židovské obrady a obyčaje krvavú vraždu predpisovali alebo dovoľovali.

V novinách „Fejérmegyí Napló“ redaktor Albert Barabáš tiež písal o jednom strašnom páde, ktorý *na svoje vlastné oči* videl v Bulharsku. Jako *očitý svedok* takto píše:

V prvých dňoch septembra r. 1886. keď v Sofii, hlavnom meste Bulharska vojenské obležanie bolo, jednu noc sám chodil som po tmavých, úzkych uliciach tej časti mesta, kde tureckí a španielski židia bývajú. Pri jednom uhle *divný hluk počul som*, ako keby tupo udušeno zpod zeme bol prichádzal. Zvedavo pozoroval som, či to nenie len namyslenosť? Avšak to tajné mrmlanie ďalej trvalo a mne zrazu na um prišlo, že snáď sprisahanci radia sa v dakej podzemskej miestnosti. Ponáhľajúc sa vyhladal som stráž pri Dsámia postavenú a sdelil som poručníkovi, čo som zbadal. So strážou hneď dali sme sa na cestu; príduc na miesto, officír pozorno načúval a pozeral po domoch, ktoré dľa tureckej obyčaje, zadkom obrátene sú na ulicu. Zachmúrená tvár jeho vyjasnila sa a uspokojujúc ma riekol mi: „Nie sú tu sprisahanci, lež španielski židi. Tento dom je ich jednou z ich synagog.“ — Čo robia tak neskoru v noci? pýtal som sa zvedavo. Officír trochu rozmýšľal a zrazu na um mu prišlo: „Dnes ráno zomrel najbohatší žid v Sofii, miliónár Tagger. Zaiste zaňho modlia sa.“

Neobyčajný čas a to divné miesto nútily ma, aby opýtal sa officíra: či nebolo by možno vojsť do synagogy? Zdvorilý, mladý bulharský officír ochotno ponuknul sa mi za sprievodcu. Obišli sme ešte jeden užší šiator a prejdúc cez dvor jedného nízkeho domu, prišli sme k synagoge. Museli sme ísť dolu po šiestich alebo osmich schodoch a potom sme vkročili.

Prepodivné divadlo padlo mi do očí. Asi 15—20 starých židov behalo do kola vo vysokej, okruhlejšej, ale nevelkej izbe, ktorú tmavo osvetľovali sviece zapravené do trojuhlového dreveného postavca, ktorý s povaly na železných reťazách visel. Hlavy židov prikrýval turbán, odtiati boli tureckým rúchom. Dlhé biele

vlasý a brady odvisaly im a bez prestania mrmlali čosi, čo mohlo byť modlitbou alebo kľatbou. Na prostried izby stála jedna stolica a oči moje vo tme pomaly rozhladiac sa, k veľkému prekvapeniu môjmu spatrily **jedno dieťa ku stolici privityvané**. Bol to *desať-dvanásť ročný a zchmúrený tvári chlapček bulharský. Oči mal zašmúrené a nepohnuto trpel, aby mu do kola behajúci židi do tvári pľuvali*. Áno každý z prítomných, príduc behom do kola pred chlapčoka, *nohou kopnul proti nemu a do tvári mu napľul*.

Snáď za päť minút pozeral som tento divný výjav a potom odišli sme zo dverí. Na otázky moje officír bulharský len tolko vysvetlenia vedel mi dať, že tento spôsob bohoslužby už pozná. Chudobné kresťanské rodiny že požičiavajú deti svoje *za päť leví (päť korún)*. Cigáni že lacnejšie by požičali deti, *ale tieto že nechcú židi*, pretože cigáni sú mohamedánskej viery. *Le čo má znamenať poviazanie a oplývanie chlapčoka kresťanského? to nevedel mi vysvetliť bulharský officír.*

Desať rokov minulo odtedy, a viackrát, i v cudzích krajinách vypytoval som sa u známych židov na význam tejto divnej obyčaje. Nikto nevedel mi dať vysvetlenie. Teraz opisal som to, abych presvedčil dnešných vzdelaných a osvietených spoluobčanov židovských, že sú medzi ortodoxými (pravoveriacimi) židmi také babony, o ktorých druhí ani pochopu nemajú. A môžu sa nájsť i takí fanatickí (otreštenci), ktorí upotrebujú ešte i odobierku krve. Pre hriechy týchto ale rozumný človek neodsúdi celé židovstvo. X

Valné shromaždenie v Prievidzi

už nie 10-ho ale až 25-ho mája t. j. Svätodušný pondelok sa vydržiavať bude. Program shromaždenia sa nepremenil.

V Budapešti dňa 7. mája 1896.

Pisárň ľudovej strany.

Majiteľov tureckých žrebov (lósov) vo vlastnom ich záujme upozorňujeme, aby si svoje žreby za *uhorské cenné papiery* zamenili, alebo na predaj pánu LUDVIKOVI STEINER poverencovi parížského „Credit Lionais“ v Budapešti, VII. okres, Dobutcza číslo 106, III. poschodie, 28 dvere poslali.

Diví liberálni pajáci.

V každom čísle liberálnych novín, až do siedmeho neba vychválený je terajší židovský, liberalismus. My ani najmenej neudujeme sa tomuto divému bubnovaniu na slávu liberálov našich. Veď, keď si kto na komediu zaplatí, právom žiadať môže, aby mu poriadno zabubnovali a aby mu čerství vrhki pajáci krásne svoje kotrmelce predstavili.

Nuž i liberálne noviny hodne groší navyberať musely do svojho pajácového klobúka od pánov liberálnych hosťov, keď na slávu svojich vzácných liberálnych hosťov tak silno bubnujú a také rezké kotrmelce hadzú, že sa im až modzog otriasol tak, že chudasi pajáci balamútiť a hlúposti tárať počali.

Teraz kotrmelec liberálny záleží v tom, keď liberálne noviny, liberálni pajáci vreštia, že liberálna vláda vždy obľúbená bola vraj pred kňazmi, len teraz vraj odvrátilo sa kňazstvo od nej, snáď vraj preto, keď vláda „*tak múdre a opatrne*“ riadi záležitosti krajinské.

Nuž, kto má veľký a k tomu i krivý nos, ten veru „nevidí ďalej od konca nosa“ a nepamätá na to, že už dávno, nielen teraz, bojovalo kňazstvo na mnohých miestach proti zkazonosnému liberalismu a proti ošklivým, pažravým anjelom jeho.

Liberálni pajáci zabudli už, že v Nitre už r. 1887. čo sa dialo. Zabudli, že už pred 20 rokmi, čo vystráľalo sa pri voľbách na horných stranách, čo vystráľalo sa vo Zbehoch (nitr. st.), keď smrtonosnými výstrelmi hlásala sa u nás svoboda a rovnoprávnosť; zabudli páni pajáci, že pred 15 rokmi, následkom tisaeslárskej vraždy pekny počet antisemitických (proti-židovských) ablegátov prišiel do snemu.

Nenie divu, liberálnym pajacom pri ustavičnom lámaní kolies a pri ustavičných kotrmelcoch otriasol sa modzog a otriasla, ztratila sa im už pamäť.

Že mnohí kňazi ochotno dali sa zapriať do namasteného a masťnými hrncami nafutrovaného voza liberalismu, to my veľmi dobre vieme. Veď i teraz ešte nájdú sa velební páni, ktorým viac záleží na dákom masťnom kúsku alebo vyznačení, ako na ľudovej strane. O týchto velebníčkoch liberálni pajáci ani nešuchnú, ba ich vychvaľujú, bárs na niektorom nenie mnoho, čo chváliť by sa mohlo.

V skutku, tak ďaleko sme už prišli, že len ten kňaz je svedomitým a láskavým pastierom veriacich svojich, na ktorého hnevajú sa a čelo mraštia liberálni pajáci.

Nuž ale nielen kňaz, lež i každý rozumný človek vie a každodenne vidí, že ako „*múdre a opatrne*“ riadi liberálna vláda tie krajinské záležitosti. To bolo veľmi múdro pravda, keď vzdor prosbám a podpisom ubohých voličov zaviedol sa civilný sobáš, občianske drahé matriky a recepcia židov? To bolo veľmi opatrno pravda, keď liberáli bratričkovali s Košuthistami, aby len to potrebné beznáboženstvo do knihy zákona vtrepali mohli.

Hej, pyšní môžete byť páni liberáli na vašu žiadanú recepciu. Naši židovskí spoluobčania veľmi to potrebovali, pravda, lebo predtým nesmeli si synagogy stavať; nesmeli nič koširovať, pravda? Nesmeli chalupy a pozemky sedliakov skupovať; nesmeli pálené predávať a preto až po recepciu boli veľmi utrpení, pravda, a veľmi biedni, len teraz už môžu pomocou recepcie trošku živoríť, pravda?

A jako sú nám teraz vďační! Zo samej vďačnosti za recepciu i ďalej predávajú chalupy a skupujú

pozemky za facku: zo samej vďačnosti hádzajú bol kameňmi kríž v Žiline, prepichnuté bolo Srdco P. Ježiša vo Vacove, vyhodil mal sa kríž vo V. Maroši, škrtentý bol kaplán dlhopolský, strielaný bol šíp m. Kristus na obrázku v kalendáre a ohavnosti popísané boly na Vykupí eľa.

Nuž, či div, že väčšia čiastka kňazstva chrbát ukiazala už teraz tomu vycťvaľovanému liberalismu? Veru veľmi čudno, že mnohí kňazi nemôžu, nechcú nahliadnúť „užitočnosť a potrebu“ recepcie. Veru divno, že „kajúčno nebijú sa v prsia“ a chváfu nevzdávajú Otcu nebeskému za to, že niektorí kresťania prestúpili už na recipovanú vieru, a že neradujú sa tomu, keď Ján Szeverényi, patvarský kováč následkom obriezky v ukrutných bolestach usnul v Pánu.

Liberálni pajáci nemôžu pochopiť, „rozum im zastane,“ keď kresťanskí kňazi nechcú už teraz koťešovať na liberálnu vládu. Veru to divno, keď ruku nechceš bozkať tomu, kto korbačovať fa chce alebo provaz metá ti na krky.

Liberálni pajáci veselo hádzajú kotrmelce ďalej a píšú, že vraj kňazi sú príčinou tých „užitočných a potrebných“ nových zákonov. No, to veru pekne. Pajáci vreštia, že tie zákony „užitočné a potrebné“ boly, a predsa vraj **nie vláda je príčinou** tých užitočných a potrebných vecí, lež kňazi.

Teda sami liberálni pajáci uznávajú, že vláda nenie príčinou užitočných vecí! Pekné to vyznačie. Teraz už od samých liberálov vieme, že vláda **nie užitočného nezapočne**, lež len kňazi. Nuž teda prečo že vycerujete jedovaté vaše zuby teraz na kňazov a nechcete uznať, že tá „užitočnosť“ od vás pošla? Prečo sa ponosujete, prečo umývať chcete liberálne ručičky vaše ako Piláti a prečo žalostno vyspevujete, že čo kňazi „zapričinili, to teraz chcú na liberálov svaliť?“ *Ach, pajáci, pajáci! rozum sa vám tráci!*

Avšak príjmite našu uprimnú vďaku, roztomilí pajáci. Uprimno vám ďakujeme, keď uznali ste sami, že **„užitočné a potrebné zákony“** nie od vlády, lež od tých buričov ľudovej strany pochádzajú.

Oh! pajáci, divé telce!

Nehádzte viac kotrmelce!

X.

Liberálna úcta k zákonom.

Liberálni Tatári vždy obviňujú ľudovú stranu, že ona ľud búri proti krajinským zákonom. Nuž dokážať môžeme krásnymi príkladmi, akou úctou chovajú sa páni liberálni Tatári oproti zákonom.

O tom ani spomienky nechceme činiť, že páni ministri sami krásnym príkladom predchádzajú, keď proti zákonom duell (súboj) si dovoľujú, proti zakázu zákona pištoľmi sa strieľajú v súbojoch a veselo šablami sa sekajú. Príklad ministrov nasledujú i páni liberálni ablegáti. Títo páni ablegáti zákon vyniesli proti súboju, a predsa zákon tento sami páni ablegáti nezachovávajú.

Nuž, keď sami zákonodarcia takto ctia a vážia si zákony, akou úctou chovať sa môžu potom iní ľudia oproti zákonom?

O liberálnej úcte k zákonom skvelé svedectvo vystavil gróf Apponyi ablegát, keď 27. apríla pri pojednávaní rozpočtu na sneme verejno vyriekol, že v Uhorsku už vyše 20 rokov namiesto zákonov len politické klarntvo panuje.

Čo povedia na to páni liberáli? Veď gróf Apponyi nepatrí k ľudovej strane! Nuž zaiste i Apponyiho vyhlásia za buriča a nepriateľa vlasti.

No ešte zreteľnejšie vysekal pravdu pánom liberálom ablegát Gabriel Ugron. Tento ablegát tiež nepatrí k ľudovej strane, a predseda 28. apríla také horké pravdy metal na sneme do hlavy pánom liberálom, že páni Tatári dlho pamätajú budú na tie úderdy, ktoré im Ugron do ich liberálnej hlavičky nemilosrdno udelil.

Aby náš ľud vedel, ako smýšľajú nielen privrženci ľudovej strany, lež aj iní rozumní ľudia o liberálnom poriadku, za užitočné držíme niektoré čiastky reči ablegáta Ugrona čitateľom našim predložiť.

Ablegát Ugron predovšetkým ponosoval sa, že Uhorsko pod panstvom liberalismu žiadnej vážnosti nemá ani len pred takým malým štátom, ako je Srbia. Áno vraj, Srbsko malou je krajinkou, a predseda vraj zauškuje nás, lebo ani na milenárne slavnosti neposlalo svojich zástupiteľov. Takúto vážnosť vyzískali páni liberáli s pánom Bánffym pre Uhorsko.

Nuž ale — pýtal sa Ugron — ako môžeme mať vážnosť pred svetom, keď ani doma v krajine nemáme vážnosti a poriadku? Ako môžeme požívať úctu od druhých krajín, keď už národ náš vždy viac a viac tratí počína do. eru ku právu a pravde?

U nás — tak hovoril Ugron — u nás nič nezávisí od toho, čo hovorí zákon, lež len od toho, že aký smysel chcú dať zákonu a jaký ošoh napomáhať chcú pre seba zákonom. Ten národ, ktorý nevie v uctivosti mať zákony a nevie rozkázat vláde svojej, aby ona vážila si a ctíla zákony, ten národ zničenu kráča v ústrety. A keď dívam sa — pokračoval Ugron — na terajšie polozenie Uhorska, tak nachádzam, že **nenie v Uhorsku ani jeden jedinký zákon**, ktorý v istote by sa nachádzal. Keď pozerám v živote Uhorska tie veci, ktoré zabezpečiť majú krajinskú konštituciu (ústavu), **nenie ani len jedna**, ktorá napádaná by nebola.

Nuž čože poviete páni liberáli na tieto slová ablegáta Ugrona? Pravda, i Ugron je zlostný burič a zlý vlastenec? Pravda, i Apponyi, i Ugron, i všetci ablegáti, ktorí nepadajú na kolena pred vašim liberálnym bohom tatárskym, to sú všetci podplatení od ľudovej strany, tak ako vaše noviny podplatené sú, aby len liberálnych Tatárov oslavovali?! Pravda, i Apponyi, i Ugron len kúkol sejú do pšenice a otravujú špinavým jedom ten ubohý ľud, tak, ako to vaše liberálne noviny o nás vytrubujú?

A čo poviete páni liberáli na to, keď Ugron verejno vyčítal vám na sneme, že nadužívanie a násilnenstva od vlády a od jej uradníkov spáchané, *nikdy nie sú pokutované*? Pravda, vy len tých viete pokutovať a žalarovat, ktorí do vašich liberálnych hrncov kopnúť opovážia sa?

Čo poviete na to, čo Ugron verejno vám do očí mrštil, že totižto pri stupavskej voľbe slúžny občiansku svobodu nohami šliapal a po teraz nič nenie počuť, čo pán minister uložil za pokutu svevoľnému slúžnemu? Čo poviete na to, keď ablegát Fraňo Šima dvakrát pýtal sa v interpellácii pána ministra vnútra, jakú pokutu obsiahne ten svevoľný slúžny, a pán minister odovedal, že sa on až *po stupavskej voľbe* dozvedel o bezprávnom pokračovaní toho slúžneho, a teraz ablegát Šima dokazal verejno na sneme svedectvom poštovým, že pán minister nepravdu hovoril, ponač dfa toho poštového svedoctva pán minister ešte 5—6 dňami **pred voľbou** upovedomený bol o bezzákonnom

zachádzaní toho slúžneho? Pekne je to, keď ministromi verejno dokáže ablegát Šima čierne na bielom, že pán minister nepravdu hovoril? Nuž pravda, len my, len ľudová strana píše a hovorí vždy klamstvá a hriješne luhany!

Čo poviete na to, keď pán ministerpredseda Bánffy, o uhorskom štáte také veci táral, pre ktoré ho gróf Apponyi karhajúc napomenul, tak že pán minister prinútený bol reč svoju opraviť? Noviny písaly, že keby tak jurista vyprával na zkuške, dali by ho prepadnúť, a pána ministra ešte éljen-ovali naši mameľuci, za tú čudnú múdrosť.

Nuž ale preto len liberáli sú mudrci a pán minister s nimi. Nemúdry je len Ugron, keď verejno hovoril, že pán minister financií také peniaze rozkázal dávať na krajinskú obrazáren, ktoré peniaze na sneme nikdy odhlasované neboly. Načo že je potom celý snem, keď páni ministri bez odhlasovania snemu robiť by mohli, čo chcú? Ale preto len liberáli zachovávajú zákony!

Veru nevieme pochopiť, prečo ten pán Ugron také horké pilulky dával prehltnúť pánom liberálom. Prečo hovoril Ugron, že u nás už **neni v zákonoch** skladaná je nadej, lež len v protekcii a v milostivom podporovaní? Prečo ponosoval sa, že statočnosť a a verejná mravnosť klesá? Prečo horekoval, že po peštianskych uliciach toľko nemravných ženských chodí, že sa človek hanbiť musí? Prečo to všetko spomínal, keď sa páni naši mameľuci len usmiali na to a zachovávať budú i budúce zákony tak — po tatársky. X.

Valné shromaždenia.

Ľudová strana zo dňa na deň ohromne sa rozširuje. Dôkazom toho sú valné shromaždenia, ktoré sa po celej krajine vydržiavajú. Shromaždenia tieto sú opravdové millenárne sviatky pre ľudovú stranu. A to je najpotešiteľnejšie, že na shromaždeniach týchto účasť berú maďari, slováci, nemci, srbi, buneváci a iných jazykov spoluobčania; berú účasť katolíci, evanjelíci, kalvíni a staroverci, jakožto bratia a sestry jednej vlasti. Len ľudová strana je tá strana, pod zástavou ktorej všetci občania bez ohľadu náboženstva a národnosti sa spojiť môžu, aby tu v Uhorsku i na budúce v pokoji, v láske a vo svornosti nažívať mohli. Ľudová strana nielen že nechce nikoho pozbať o jeho práva, ale ich bráni a zastáva proti nápadom liberálnych tatárov. Čo liberálni tatári zpusťošili, to ľudová strana napravíť chce. Ku tomuto cieľu potrebné je, aby sa čím skorej rozšírila. Najistejší spôsob rozšírenia je čím častejšie vydržiavanie valných shromaždení.

Ľudová strana toho roku shromaždenia vydržiavala vo Veľkej-Kaniži, v Nových-Zámkoch a v Congráde. Najbližšie vydržiavať bude v Kún-Sz.-Mártone, vo Kúnfélegyháze a v Apatine, s nasledujúcimi programy:

Pozvanie.

V Báčskej stolici, ktorá každé dobré semeno mnohonásobne naspák dáva, čistá pšenica ľudovej strany po krajine zasiata, nepadla na skalú, čo skvelo dokazuje to, že b. r. 14. mája, na nebovstúpenie odpoľudnia o 3 hodinách

V APATINE

na jara ač on priestore

valné, politické ľudové shromaždenie

budeme vydržiavať, ktoré bude mať nasledovné predmety:

1. *Otvorenie skrze predsedu.* Drží po uhorský a nemecký: Gr. Ferdinand Zichy, víťaz zlatej vlny, skut. vnút. tajn. radca.
2. *Či sa páči ten „nový poriadok?“* Drží po uhorsky: Jozef Miller, spravca „Alkotmány.“
3. *Potreba revisie.* Drží po nemecky: Dr. Ján Zelenyák krajinský vyslanec.
4. *Úverkové spolky.* Drží po nemecky: Andrej Szabó, hospodársky spisovateľ.

A konečne na žiadosť:

5. *Zásady ľudovej strany.* Drží v srbsko-buneváckej reči: Ján Evetovich kaplán.
6. *Záverčná reč predsedová* po uhorsky a nemecky.

Ejhľa tak sa sjednotujú v ľudovej strane srdcia a reči, keď treba uhorskú vlasť ľúbiť a ju proti blúdnym zásadám brániť.

Hore sa tedy, občania do Apatina! Na vyznanie našej viery a našej lásky k vlasti.

V Apatine 5-ho mája 1896.

Usporiadateľstvo.

P o z v a n i e.

Potomci víťazných kúnov, aby zodpovedali chýru svojích predkov b. r. 14-ho mája na nebovstúpenie odpoľudnia o 3 hodinách

v Kún-Sv.-Martine

sa sídu, a s mocnou zbraňou živého slova budú bojovať proti blúdnym náhľadom a zásadám, to jest **politické, valné shromaždenie ľudu** budú vydržiavať, ktoréhožto predmety budú nasledovné:

1. *Proslov predsedy.* Drží: Gr. Mikuláš Móric Esterházy.
2. *O ľudovej strane.* Drží: Františ Buzáth apatekár.
3. *O záujmoch malých gazdov.* Drží: gróf Aladár Zichy.
4. *Ten „nový poriadok.“* Drží: Karol Kálmán farár.
5. *Záverčná reč predsedy.*

Hore sa tedy, víťazi! Hore sa na shromaždenie! Na obranu vašej nebeskej i zemskej vlasti!

V Kún-Sv.-Martine. 3-ho mája 1896.

Usporiadateľstvo.

Pozvanie.

Že príhlas ľudovej strany neodznal, jako hlas volajúceho na púšti po ľubežných rovinách dolnej zeme, to dokazuje *Aboň, Kečkemiet, Congrád a Kún-Svätý-Martin*, kde všade sa oduševňujú a už sa ustrojili, aby zástavu ľudovej strany a skrze ňu kresťanské myšlienky a zásady ku víťazstvu priviedli.

My, mešťania jedného z najľudnatejších miest na dolnej zemi, tedy tiež chceme vziať účasť v tejto práci, a chceme preukiazať našu vrúcnu lásku naproti našej viere a drahej vlasti našej, i prečo 17-ho mája 1896. v nedeľu odpoľudnia o 3 hodinách

v Kún-Félegyháze

na námestí „Sväteho Jána“

politické ľudové shromaždenie

budeme vydržiavať, ktorého predmety budú nasledovné:

1. *Proslov predsedy.* Drží: gróf Ferdinand Zichy, víťaz zlatej vlny.
2. *Či má zostať ten „nový poriadok?“* Drží: dr. Ottokár Prohászka, učbár.
3. *Ľudová strana a malí gazdovia.* Drží: dr. Aleš Bakonyi, hlavnomestský pravotár.
4. *Prečo je ctihodná ľudová strana.* Drží: Karol Kálmán farár.
5. *Záverčná reč predsedy.*

Hore sa tedy, bratia naši!

Príďte všetci, mužovia, ženy!

V Kún-Félegyháze 7-ho mája 1896.

Usporiadateľstvo.



V moci žida.

*Z úst Ježiša Krista mlieko pravdy tieklo,
Zo slov žiary leskly čarovného svetla.
A zákratné vrstvy bočily naň vzteklo,
A židovská pýcha zdurné reči plietla . . .*

I proti mne gánil,

Brud, lož na mňa chránil

Nafúkaný, spurný žid.

*Ježiš hasil peklá, nepravosti ohne,
Do tvrdých srdc vlieval teplo nežnej lásky,
No dobrotá sberbu k čiernym plánom pohne,
Zaslepení židia žrde berú, rázgy . . .*

I na mňa sa schystal,

Abych ortel vystál,

Nenávisti plný žid.

*Ježiš Kristus šľachtil spustlé stvorov mravy,
Krotil divosť vlkov, tišil zlobu vyžiel.
No Israel krutý, Júda krvožravý
S hlučným vraždy súdom proti nemu vyšiel . . .*

*I na mňa si striehnuť,
Bych v pazúry vbehnul,
Podlej pomsty vztekľý žid,*

*Boh syn poukázal na zlomkerky ľudu,
Zdržoval od sídiel zkazonosných svodcov.
A pestúni hriechov, rozsieváči bludu
Sťa tigri sa vrhli na buriča otcov . . .*

*I na mňa sa srútil,
Pod seba ma skrútil
Zlorečený, hmusný žid.*

*Spasiteľ kde kráčal, dobročinil krdľom,
Snímal farchy srdca, žehnal pokoj duši.
A židovstvo smrť mu plným reve hrdlom.
Bije, trepe, pľuje, križuje ho, hluši . . .*

*I mňa tmul, päsťoval,
Skrútil, palicoval
Bohaprázdny, besný žid.*

*Vykupiteľ umrel, vydal dušu krásnu
Za vieru, za pravdu, za ľudstva spasenie.
I mňa, kým mi plamy žitia nevyhasnú,
S ciest horlivej práce pranič nezaženie,*

*Ani drzá podlosť,
Ani úraz, horkosť,
Ani diabol, ani žid.*

Dlhomír Polský.

CHÝRNÍK

Čas. V Budapešti 4-ho mája celý deň bol mračný, vetrný, chladný čas. Úmernosť tepla bolo 10·8 stupňov. Na východnej polovici Uhorska a boly dážde, počasie vôbec ochladlo. Najteplejšie bolo v Debrecíne 12·8 stupňov, najchladnejšie ale v Marcšvášárheli 6·8 stup. — V strede Európy počasie je chladné a mračné, na západe ale suché. Najteplejšie bolo v Carihrade 19·0 stupňov, najchladnejšie ale vo Viedni 5·0 stupňov, v Ríme 10·7 stupňov, v Paríži 8·0, v Berlíne 6·6, v Petrohrade 7·8, v Sofii 11·6 stupňov bolo tepla. — Predpovedá sa: Môže sa očakávať premenlivé, chladné počasie a miestami i dážď.

Nemocné arciknieža. Stav arcikniežata Karola Ludvika, jako sa z Viedne oznamuje sa polepšil. Nemocný v noci je síce ešte nepokojný, ale pritom všetkom zlepšenie je trvanlivé. Arciknieža na návrh

lekárov ešte aspoň dva týždne musí ležať. Jaknáhle sa vyhojí, pojde do Reichenova na čisté povetrie a v júni pride do Budapešte, aby bol prítomný na slávnostiach. Nemoc arcikniežata je črevová nádcha v menšej miere. Kráľa a kráľovnú každodenne uvedomujú telegrafične o stave nemocného.

Najvyššie výsluchy. Kráľ 4-ho mája pred populdním prijal poklonu diplomatického sboru. Gróf Nigra talianský veľký poslanec v mene diplomatického sboru pozdravil kráľa, zodpovedným spôsobom predložiac príčinu, pre ktorú diplomáti sa tu zdržujú.

Ladislavové útočiste. Kráľovská kňažna Klótilda na pamiatku nešťastlivej smrti kráľ. kniežata Ladislava v budapeštianskej nemocnici červeného kríža urobila základinu na jednu posteľ a blízko Rieky (Fiume) na morskom brehu dá vystaviť nemocnicu menom Ladislavové útočiste pre deti, ktoré sú nemocné na krv a na kosti.

Perzského šacha (kráľa) zavraždili. Z Teheránu, hlavného to mesta Perzie telegraf oznamuje, že 1-ho mája, jedon fanatický človek menom Dšemmal-Eddin z pištole strelil na Nasr-ed-Dina perského to šacha, ktorý i na skutku mŕtvý padol. Nápadník jeho Muzaffer Eddin z Tebrisu, kde bol miestodržiteľom už sa pohol do hlavného mesta, aby zaujal prestol.

Pozdravenie od pápeža. 4-ho mája predpoludním o 11 hodine kráľ na osobitnom výsluchu prijal knieža primáša Klaudia Vaszaryho, ktorý jako »P. L.« píše, z poverenia pápežovho sa dostavil pred kráľa. Knieža primáš tlumočil kráľovi želanie pápežové z príležitosti tisícročia. Kráľ s vidomou radosťou prijal želanie pápežové a poveril primáša, aby vrúcnu vďaku oddal svätému otcovi. Kráľ potom poďakoval sa Vaszarymu za jeho kázeň 3-ho mája a rozprával s primášom o príbehoch blízkej minulosti. Vaszary poďakovanie sa kráľa hneď dal telegrafovať pápežovi.

Veľkodušný farár. Štefan Treskoň farár v Kolárovičiaciach (Trenčian. st.) predseda školskej stolice urobil 1000 zlatovú základinu k tomu cieľu, aby z jej úrokov plat učiteľov bol vyplnený na 400 zlatých. Jako sa odtiaľ píše, zastupiteľstvo obce Kolárovič v poslednom shromaždení malo nad tým rozhodnúť, či sa má plat troch učiteľov povýšiť na 400 zlatých, alebo či majú pýtať štátnu pomoc; keď by sa toto prijalo, otvorila by sa štátu brána, že by sa porád mōhol štát miešať do záležitosti katolíckej školy. Farár Treskoň tak rozlúštil tú otázku, že svojou základinou zachránil katolícku školu pred pazúrmí beznáboženského štátu a zachoval ju i na ďalej katolíkom.

Odmenení lekári. Dezider Percel minister vnútorných záležitostí väčší súčet vzal do rozpočtu na odplatu takých lekárov, ktorí na okolí, kde panuje egyptská nemoc očí, väčšiu usilovnosť vyvinujú. Minister teraz jedného lekára 250 zl. jedného 200 zl. 10-nástich 150 zl. a 12 lekárov 100 zlatými odmenil.

Príval v Čechách. Podľa jedného telegramu z Prahy, predmestia Nieben, Podbabu, cisárové mlyny a jednu časť ostrova Kamy zaplavila voda. Z južnej čiastky Česka tiež oznamujú povodne. Voda rýchlo rastie. Povodňový výbor je v permanencii.

Hrom uderil na cvičbe. Jedna stotina 2-ho honvédskeho pluku v Jasberéne pred strelnicou vydržovala execírku. Medzi tým strhla sa búrka a hrom uderil medzi vojakov už domov idúcej stotiny. Dvoh vojakov, Jozefa Battu, a Štefana Taššu pochádzajúcich z Adonya zabil, viacerých poranil.

Pretrhnutie oblakov. V obci Rád v novo-hradskej stolici — jako sa odtiaľ píše — 2-ho mája odpoľudnia pretrhol sa oblak. Porád hromy bily a raz uderilo do katolíckeho kostola. Váža chytla plameň a jako velikánska fakla horela bľiacím plameňom. Obyvateľstvo s veľkým napnutím síl hasilo oheň. Na veľkú pomoc im bolo, že sa oblak pretrhol a zahasil horiacu vážu, ale voda zas zaplavila nižšej ležiace domy obce. Povodeň, ačkoľvek rýchlo sbehla, predsa veľkej škody narobila, zvláštne na poliach. — V Kaloči tiež 2-ho mája pretrhol sa oblak. S lejakom husto padal i ľad, ktorý vo viniciach, v ovocných a kuchynských záhradách veľké škody spôsobil.

Židovský svätý v Gerende. V chýre nábožnosti a hrozne svätého života bol Izrael Apfel u gerendských židov. Bol síce sluhom, ale preto ho ctili, a to veľmi, lebo že sa mnoho modlieval, a to mysleli o ňom, že jeho modlitbu vždy aj vyslyši Adonáj. Ponevác ale v Gerende synagógy niet, ten človek svätého života umienil si, že si spraví kostol. Dotiaľ nedal pokoja Bernardovi Reich, pokým mu tento neprepustil kuchyňu, z ktorej potom Izrael Apfel si urobil synagógu. Na krku v umrlejšej plachte mnoho sa modlieval dotiaľ, pokým Bernard Reich nezbadal, že nábožný Izrael mu z truhly v kuchyni umiestnenej vykradol sto zlatých. Od tých čias pán Apfel modlieva sa v žalári.

Cudzí v Budapešti. I 2-ho mája na tisíce cudzích prišlo do hlavného mesta. Po železniciach prišlo spolu 15,430 a síce na východnej stanici 9809, na západnej stanici 4896, po južnej železnici 725. Okrem toho mnohí prišli i na loďach.

Trenčianska svoboda. V Trenčíne teraz o inšom nerozmýšľajú, iba o utláčaní ľudovej strany. Prenasledujú, pred slúžnych citujú tých voličov, ktorí nechceli tancovať tak, ako im matrikári a krčmári písali. Vo Frivalde pár veselých kamarátov zaspievalo si ľudovej strany pesničky, hneď boli buričmi a odsúdení sú po 10 zl. pokuty. Z Rovného 18 chlapov zajali do Trenčína, lebo vzbúrili sa pri voľbe stoličného výboru. Bárš ľudová strana zatracuje každé výstupky ľudu, predsa teraz „divý Kresťan“ píše, že tých Rovňanov buričia ľudovej strany nahnali vraj do biedy. A predsa pri spomenutej voľbe sam slúžny Domanický ďakoval p. dek. a farárovi rovňanskému za to, že ľud tíšil a že ochotno prepustil vozík i kone svoje tak, že Lipšer žid život si zachránil i majetok pomocou p. farára. Ale preto divý Kresťan dľa rozkazu nadávať musí kňazom do buričov.

Ministri bez platu. Kde? V Uhorsku? Ach nie, lež v Taliansku. Ponevác talianská pokladnica veľmi hučí od prázdnoty, ministerpredseda Rudini a minister zahraničia Caltani nechcú prijať platu. A u nás? Bohatý pán Tisza a iní bývalí páni ministri 8000 zl. pensie požívajú v pokoji. Ale preto len kňazi sú príčinou všetkej biedy, ponevác tiež chcú živi byť a požadujú štólu.

Prišiel k rozumu. Pred 30 rokmi jeden kňaz a professor na trnavskom gymnasiu zanechal vieru a pomocou liberálov v Pešťbudíne dostal chlebič čo učbár na universite. Meno jeho je Sigismund Bodnár. Myslel si, že keď vieru zanechal a keď sa oženil, že ho len blaženosť čaká na svete. Teraz už nahliadol prázdnotu liberalismu a uznáva, že sa náramne sklamal. Volali ho na millenárne shromaždenie profesorov, on ale v liste na správcu university písanom

vyslovil sa, že nemá chuti ísť tam, ponevác všade len takých remeseľníkov vidí na školách, ktorí nemajú duševného citu, len sfa kšeftári za ziskom sa ženú. Trpko to padne pánom liberálom, keď ten človek ktorého oni kedysi oslavovali, teraz píše, že mravný cit všade upadol, že mužovia štátu k vôli politike luhajú, že professori ani pochopu nemajú o mravných a duševných veciach. „Jako bych ja mohol — tak píše — medzi takýmito mužmi účasť brať na shromaždení, lepšie bude, keď sa utiahnem a rozmýšľaf budem o veľkých otázkach duševného života.“ Nech teraz rozmýšľajú páni liberáli nad týmito uprimnými výpovedami niekdajšieho ich oslavovaného súdruha.

Duch štátnych škôl. Aký duch panuje v mnohých štátnych školách, to vidíme z príkladu solnockého profesora Eugena Póša, ktorý beznáboženským zostal a z príkladu Ivána Szigetváriho profesora, ktorý navrhovať chce, aby náboženstvo zo škôl gymnasiálnych bolo vylúčené. Solnockí žiaci VI. triedy gymnasia ukrutný a ohavný zločin spáchali na prevelebnej Sviatosti oltarnej. Lež dobre zapamätať sa musí, že to boli žiaci práve tej triedy, v ktorej práve ten spomenutý beznáboženský pán profesor učí. A naši páni liberáli predsa za užitočný uznávajú zákon beznáboženstva.

Von s náboženstvom. Ten pán professor, ktorý vyhodíť chce náboženstvo z gymnasia, menuje sa Iván Szigetvári; predtým meno al sa Ján Sivák a bratom je ablegáta Imricha Siváka verného privrženca liberálnej strany, ktorý pri pojednávaní tých nových liberálnych zákonov veľký zástoj hral v liberálnej strane.

Duell pána ministra. Zákony zakazujú duell, ale preto pán minister Fejérváry veselo sa sekal na šable s ablegátom Bernáthom, ktorému pán minister hlavu prefal. Páni liberáli blahoželali ministrovi, ktorý sa vzdor zákonu tak šťastlivo sekal šablou. To je tá liberálna úcta k zákonom.

Dolu s Viedňou. Ako noviny písaly, pri shromaždení peštianskom v prítomnosti Kossútha vydrživanom 26. apr., súčasnilo sa 10,000 ľudí. Prijali uzavretie proti spoločnému clu. Potom zástupy išly mestom; niesly tabule s nápisom „Dolu s Viedňou!“ „Viedeň, rakúsky pes, žije z nášho vrecka!“ Pekná to príprava na millenium. Čo povedia na to páni liberáli, ktorí pomocou Košuthistov previedli tie nové liberálne zákony?

Nové liberálne radosti. Po krajine chodia knížočky, tlačené v Unghvári, v ktorých unghvársky fõiispán Török a unghvársky mestský notár Mocsáry obviňovaní sú, že falšovali dokumenty, rozličné defraudacie, klamstvá popáchali a podobné iné kúsky že si dovolili.

Matrikár pokutovaný. Matrikára a notára v Nagy-Kéri (nitr. st.) Františka Polakovicsa pán nitriansky fõiispán pozbavil úradu, ponevác pán matrikár úradné povinnosti svoje nedobre a lenivo konal.

Liberálny rytier. Pán Gustáv Tarnóczy, známy predseda nitrianskej voľby — ako Magyarország píše — zažalovaný je pred peštianskym trestným súdom. Pán Tarnóczy vraj mašiny dal na wechle jednému gavallirovi v Bácske. Avšak mašiny že nie sú hodné toľko peňazí, koľko na wechloch stojí. Spomenutý gavalier obžaloval pána Tarnóczyho pre klamstvo. Hja, tak sa časy menia, tak tento svet beží. Kde sú tie časy, keď pán Tarnóczy ľudovú stranu tríznil v Nitre?

Veľké nehody. Telegraf donáša chýr o dvoch veľkých nešťastiach. Zo Šangaja telegrafujú: Dve parolode menom New-Chwang a Anwo na rieke Vušunge sa srazily. Dve sto ľudí, z väčšej čiastky chinčania, sa utopilo. — Z Leeds-u, z Anglicka prišiel telegramm: V kamenouhlovej bani, v Nickletone vybuchlo, a skoro sto ľudí pochovalo.

Matrikárske radosti. Čacánsky (trenč. st.) ma r.kár dal nedávno vybubnovať, že úradné hodiny bude vydržiavať len od 8—10 hodiny. Kto vraj príde po 10. hodine, bude prísno pokutovaný. Ako noviny „Alkotmány“ písaly v Trenčiansku ešte i teraz sú takí svevolní matrikári, ktorí ľud chudobný darmo trápia, keď nechcú vydať svedectvo civilného sobášu, jestli sa snúbenci nepodpíšu. Darmo nariadil teda minister, aby i bez podpisu snúbencov vydávalo sa svedectvo, niektorí páni matrikári frčky hádžu i pánu ministrovi.

Železnica v Orave. Istý Löwenfeld staváť má novú vicinálku v Orave. Len aby táto vicinálna železnica neprišla chodobným obciam oravským prídraho. Nech udelia na novú vicinálku najviac tí, ktorí budú z nej mať najväčší ošoh, ale nech nedrancujú ubché, biedne dedinky. Rodáci, Oravania pozor! Nesadajte ľahkoverne na lep.

Nitriansky hospodársky spolok mal 1. mája mimoriadne valné shromaždenie, na ktorom do výboru a za úradníkov vyvolili samých privržencov ľudovej strany. Liberáli a židia zúria.

Zadostučinenie pri márach, V rakúskej snemovni vyslanec Purghardt z klamstva a falšovania obviňoval Hermana Busse baňského to radcu podnáčelníka Vilema Schaumburg Lippe-ho. Vyšetrovanie však nevinnosť Busseho dokázalo. Chorľavý Busse nedočkal sa konca vyšetrovania, zomrel. Na pohrab dostavil sa jeho zemský pán knieža Schaumburg-Lippe a pri truhle obrátiac sa ku smutiacemu obecstvu, toto povedal; „Tuto pri jeho truhle oznamujem, že obžaloby proti Bussemu sú vymyslené. Cis. kráľovská baňská vrchnosť najsvedomitejším vyšetrovaním vyvrátila obžaloby a ten pomlúvateľ počesnému mužovi preda nedal zadostučinenie. My však pamiatku statočného, verného úradníka zachováme.“

Zastihla ho pomstva. Veľkú senzáciu vzbudil v Puchove príbeh tamejšieho učiteľa a matrikára, ktorého žandári poviazali a vlekli do žalára onehdy. Pred niekoľko rokmi stal sa Michal Felix učiteľom v tej obci, ktorého nedávno vymenovali za matrikára. Teraz vyšlo na vrch, že Felix je tenže, ktorý bol notárom v Szóde a ktorého pre falše boli odsúdili na pol štvrtého roka do žalára, ale pred pokutou utiekol do Ameriky, kde sa za dlhší čas zdržoval, ale pred tromi rokmi sa vrátil domou v tej mienke, že jeho veci už dávno sa zabudly. Vskdtku dlhé časy ho ani nepoznali a jako sa vidí dostal sa do dosť dobrého stavu, ale ruka spravdliosti ho preda zastihla. Vyšlo na vrch, že kto je vlastne ten pucovský pán učiteľ na čo ho žandári na skutku zdrapili a odvedli do žalára.

Ženská nemôže byť apatekárkou. Istý lekárnik upravil na ministerstvo prosbu, aby mu dovolilo, žeby jeho žena, diplomovaná učiteľka, mohla byť jeho apatekárskym pomocníkom; zkušku z latinčiny je hotová složiť. Ministerstvo odvetilo, že nemôže vyplniť prosbu.

Nový trest. Z Londýna sdelujú: Podivný dôkaz schopnosti na úrad učiteľský podal Herbert Barry.

Traja jemu sverení chlapci mali byť potrestaní trstenicou, čo je na anglických školách ešte v úplnom práve. Avšak pán učiteľ Barry dal spomenutým hriešnikom na vôľu, či podrobia sa výprasku trstenicou a či podrobia sa zubnej operácii. Mienil každému vytrhnúť zub, ač toho ani najmenej nepotrebovali. Chlapci vediac, že učiteľ vyzná sa vo výprasku, rozhodli sa za zubnú operáciu. Učiteľ skutočne vytrhoj každému zub. Avšak súd neuznal, že trhanie zubov patrí v obor školskej kázne a preto surového pedagoga pokutoval na dva funty šterlingov (75 korún).

DOPISY.

Z KYSÚC.

Veľactená Redakcia!

Naši páni notári a krčmári zostali horlivými kresťanmi. Rabíni snád budú museť ísť do Ameriky, lebo židia usilovno čítajú a po krčmách odporúčajú tie „divé“ kresťanské noviny. Čudné to noviny, ktoré sa len židom a matrikárom páčia. Počúvame, že pisári majú naložené, aby usilovno písali len do toho „diviaka.“ Smiali sme sa chutno, keď ktorýsi nedoučený pisár tam písal, že „pravda nebojí sa hnusnej konkurencie.“ Ponevác náš „Kresťan“ nekonkurroval, lebo nemal s kým, nuž teda tá „hnusná“ konkurencia vztahovať sa musí na toho Diviaka. No my nemáme nič proti tomu, keď pán Divý konkurenciu svoju a prácu svoju „hnusnou“ menuje. Na výstavu od nás len židia pôjdu „pokochať sa na krásach“ judapeštianskych. Keby tam i zostal chceli v tom „skvelom srdci“ židovského rája. Veď počuli sme, že sami židi chvália sa, že Uhorsko je židovský ráj a ich Palestína. Na našich pp. farárov je zle-nedobre. Pán Divý strieda do nich, ako Goldstein Sámi do obraza Kristového, lež nie šípom, ale „vypaseným brušiskom.“ Takto pán Divý zaisťe naučí k liberálnaj fajnivosti čitateľov svojich, ktorým veľmi páči sa bubnovanie na vypasene brušiská. Naším kňazom neslobodno z kazateľnic spomínať politiku, to len asnaď rabínom prezrie sa. Veď dávno čítali sme, že niektorí rabíni chválili, druhí zas hanili pri Malackách na pohrebe tie nové zákony. Nuž ale pán Divý neopováži sa zabubnovať rabínom na „brušisko.“

Žid Polský.

Z PRIEVIDZE.

Vážení pán redaktor!

Viac dopisov spatrilo svetlo sveta v Kresťanovi z tohto kraja. Verne a svedomite opísané boly charaktery istých ľudí a pomery tu panujúce a to síce na základe buď vlastnej zkušnosti alebo na základe hodnoverných správ. Týkaly sa oni nie len obyvateľstva, ale zvlášte tých faktorov, ktorí tie smutné a trúdne pomery zapríčiňujú. Kedykovek dopis taký Kresťan priniesol, nikdy sa v tých liberálnych kruhoch nejed-

nalo a nevyprávalo; čo je tam napísané a jako by sa tomu odpomôcť mohlo a dalo, ale vždy len o tom: kto to písať mohol — toho naučíme — toho zaprocessujeme. Páni moji! takéto reči svečia chlapcom a babám, nie ale mužom. My obe stránky vieme, že to a iné neni dobré a žeby to ináč malo byť. Jedrá sa teda o odstránenie zlého a uvedenie dobrého, cieľu primeraného a rám i našej celej vlasti osožného. Jaj my po kútoch vieme hundrať a sa žalovať na to rozcapartenie, my po kútoch vieme hovoriť: muselo to byť, že sa my hryzieme ale verejne vystúpif pravdu povedať a zas'ávať pred Bohom a sve'om, to sme my nie v stave. My aspoň podajedni sme nie neodvislí, my chceme masné randlice mať a dobre sa kŕmiť — vieru, svedomie, statočnoť tí páni neznajú. Takto smýšľajú tí páni liberálni, ba i medzi ľud tie svoje náhľady púšťajú a roztrusujú — k čomu hodná porcia bezočivosti patrí. Pravda, poriadny statočný kresťan sa odvráti od takého holomka a fluskuje mu čosi medzi oči, lachtikár, nestatočný a nesvedomitý človek ho počúva. Medzitým všetko má svoj čas a každej pesničke býva koniec: Na príklad náš p. ablegát Er. Spozon! za kolké roky nás so svojim opravdivým katolíctvom za nosom vodil. Knižku modlitebnú dosť hrubú pod pazuchou vláčil, s kňazmi fraternisoval, protikandidáta svojho rám čo nepriateľa viery našej katolíckej predstavoval, vo verejnosti čo vládný kandidát figuroval, medzi štyrmi očiami bol antisemitom, opposcionalistom a kto vie čím všetkým.

No i to vieme: že on to bol, ktorý s tým kortešoval a kortešovať dal: »halena musí zvíťaziť«. Zaviazal sa i jeho najdôvernejšiemu človeko i nášmu veľkomožnému p. Michalovi Jurišš kanonikovi a to písomne: že nie len brániť bude práva a učenie Kristovej cirkve, nie len že nebude za civilne manželstvo ale i oproti nemu sa všemožne postaviť. A čo urobil? Či sme ho vtedy počuli ozvať sa? Kde sídli? Zamenil kepeň a z tuhého katolíka zostal tuhý liberál, ba už i matrikárske stanice a povýšenie matrikárske platov sfubuje pravda nie zo svojho vrecka ale z nášho. Premleli sme my takých ľudí mnoho, premeleme i tohto. Nám je viera drahá, nám je viera nadovšetko, tú si šliapať nedáme, nesme eme dať, lebo by sme sa i my prehešili: keby sme boli nemými a vieru si tam nebránili, kde býva napádaná. Chybí nám pravda svetský vodca, Boh si ho povolal, nášho nezapomenuteľného Eleka Brieštenského, úfame však pevne, že jeho vnuk terajší predstavený mesta Prievidze hodným bude následovníkom strýca svojho. V srdciach a žilach obyvateľstva prievidzského prebýva ešte duch Kristov, ktorého ani milliony liberálov nebudú v stave udusiť. A keď Prievidza spojí sa s Pravnom, ktorého muštanstvo na to pyšné je, že je kresťanské a tieto svoj vpliv a moc i na okolie v tej miere a stupni rozprestrú, jakú naše sv. náboženstvo zaslúži, zaiste utvori sa inposantná kresťansko-ľudová strana, ktorá imponovať bude v stave i tým krivonosým pijaviciam i t m niekoľko liberálnym pánikom. Teda do práce sa drahí spolumešťania! nemeškajme, neodkladajme, vstúpme do radu bojovníkov za pravdu a vieru, nehľadme ani na to, ani na oné, tým menej na toho alebo oného, ale na povinnosť kresťanskú a vlasteneckú! a vyberme za zástupca nášho na snem nie len menom ale i skutkom kresťana, ktorého ani dar nezvedie ale ani hrozba neskloní. Jaký účinok budú mať riadky moje, nezabudnem Vám sdeliť ctený p. redaktor. Ci privolíte? S Bohom!

G.

Z ORAVY.

Vážení pán Redaktor!

Naši páni liberáli, tuším potratili rozum, nám nadržávajú do tesných plov, luciferov a predsa vraj my sme grobiani. Proti konzumom hromžia, židov zastávajú, kňazov žalujú, a predsa vraj ľudová strana nesaria sa o ľud. Kňazom kážu len školy zakladať a potom tieto školy štát vezme pod liberalnu ochranu svoju a vyhodí z nich križe von, ako vo Francúzsku a v Nemecku. Páni liberáli len samú vzdelanosť a osvetu spomínajú a dávajú nám také školy, v ktorých deti naše nenaučia sa po slovensky ani čítať ani písať. „Zadováže nášmu ľudu viac učiteľov,“ takto napomínajú nás páni liberáli, aby sme sa vraj nie o konzumy, lež len o školy sa starali, potom že nás židi nebudu klamať. Nuž ktože je tomu príčina, že nemôžeme učiteľov dostať? Páni ministri berú masné platy, masné pensie 8000 zl., páni ablegáti povýšili si plat na 3500 zl., siúžnym notárom, matrikárom vždy plat povyšujú, lež učiteľom nemajú dať z čoho, o učiteľov nech starajú sa vraj páni farári. V skutku liberalna to múdrosť.

Ž. Polský,

Z NITRIANSKA.

Vysokoctený pán Redaktor!

Od jedného času páni liberáli len na našich p. grófov hromžia. Že vraj magnáti a grófi chcú len ľud využítkovať, a ľud vraj nech chráni sa ľudovej strany, lebo magnáti vraj zase chcú ľud utáčať, ako predtým. Nuž veď každodenne vidíme, že teraz len páni židi panujú nad nami, vidíme, že namiesto pánskych kaštieľov, len samé pálenice a fabriky stavajú páni židi a nové poddanstvo nastalo pre nás; poddaní sme nie viac zemänom, lež tým novým recipovaným pánom, ktorí s nami ani pri stole nechcú sedieť, lebo sme im trfni, to jest nečistí, lež groše naše sú im čisté a kôšerné. Liberáli zastávajú židov, lebo vraj bez židov nebolo by kupectva, ani zárobku. No, my veľmi sme zvedaví, že prečo vyhánajú židov z Ruska a prečo bojuje i Viedeň proti židovstvu, keď sú židi tak veľmi potrební a užitoční?

Antisemita.

OD ŠAŠŤINA.

Veľavážení pán Redaktor!

Našich pánov židov veľmi zveľebujú páni liberáli, lebo vraj žid je i s malým chosňom spokojný a židia vraj zakladajú fabriky, v ktorých si ľud mnoho peňazi vyrobí. No, nešťastný ten kr. j. v ktorom fabriky a železnice stavajú. My zo zkusenosti vieme, že ľud z fabrik a zo železníc ešte nikde nezbohatnul, lež do Ameriky musí uchodiť, čo predtým pod zemänstvom nikde nebolo počuť. Teraz i zemäni, i ľud kresťanský na psitridsiatok vyšol, lebo páni židi potajomky spojení sú medzi sebou, tak ako sme to čítali o tom „Khagale“ t. j. o tajnom spolku židovskom, ktorý bojuje proti kresťanským konzumom na Horniakoch. Dobře hovoril na sneme gróf Apponyi a Ugron, že v Uhorsku už vyše 20 rokov len klamstvo panuje a že ani jeden jedinký zákon nezachová sa u nás, len vtedy, keď to záujmy liberálov požadujú. Nuž ale preto vraj len liberáli chcú náboženstvo chrániť a chudobe „uľaviť“. Áno »lovit« chcete vždy pre seba páni liberáli, ale nie „uľaviť“ chudobe.

Ž. Krčmár.

Z L'UPTOVA.

Veľactená Redakcia!

Komu chrlupa hotí ten najviac kričí. Páni liberáli okradli nás o volebné právo, o 10,000 voličov menej popísali, než vlni a teraz v novinách liberálnych luhajú, že vraj ľudová strana nestaria sa o ľud a že vraj i p. Rakovský voličom vóta odoberať chcel. Nuž pravda ľudová strana je príčinou všetkej biedy, ona je príčinou že v troch stoliciach (nitr. prešp. a trenč.) o 6000 voličov menej je popísano. Liberáli vraj neprekážajú náboženstvo ani služby Božie. Nuž a prečo máte kancelárie vo sviatok a v nedeľu vždy otvorené tak, že úradníci nikdy nemôžu ísť na sv. omšu? Prečo na niektorých miestach assentírku koňov vo sviatok držíte, prečo robotníkom v nedeľu robiť kážete a od služieb Božích ich prekážate?

Veru my dobre vieme, aké ste vy nábožné dušičky, vy bohaprázdni páni liberáli.
Roľník.

Pút ku blah. Panne Márii do Mária-Thálu pri Prešporku, z Veselého pri Piešťanoch

pohne sa 17-ho mája odpoľudnia spolu s duchovnými, s muzikou a so zástavami z farského kostola do Trnavy, kde si pútnici odpočinu. Ráno o 5 hodine po železnici pôjdu do Bazina; tu v kapucinskom kostole odbavia sv. spoveď. — Odtiaľ ešte pred poludním pohnú sa do Mária-Thálu. — Ráno v útorok bude slávna sv. omša a sv. prijímanie; odpoľudnia pôjde sa na prešporskú kalváriu, a odtiaľ cez Prešporek do Blumenthálu, kde nocľah bude. V stredu ráno bude spievaná sv. omša v kapitulskom kostole Sv. Martina — odpoľudnia pútnici pôjdu ku železnici, ktorá ich zavezie až do Trnavy alebo do Frašťáku — odtiaľ peší do Veselia.

Cesta po železnici do Trnavy sem a tam 1 zl. — muzika a iné útraty 50 kr. — Kto si zaumieni túto sv. cestu konať, nech sa hlási až do 10-ho mája vo farskom úrade vo *Veseli pri Piešťanoch* na poštovej karte a pošle pre každú osobu 50 kr. na útraty.

Horliví ctitelia Marianskí povolávajú sa úctive ku tomuto pútu.

Veselé dňa 28-ho apríla 1896.

S úctou

Evarist Čajkovsky

farár veselský.

VYOBRAZENIE

Nášmu obecnstvu už není neznáme meno Mikuláša Mórica Ešterházyho. Premnohokrát sme už spomenuli tohoto výborného veľmoža, keď o nejakom kalolíckom spoločenskom účinkovaní bola reč. Lebo gróf Mikuláš Móric Ešterházy vždy účinný zástoj hrá v každom katolíckom pohybe. On nie len medzi stenami sa opovažuje byť katolíkom, lež i na poli verejnosti, nie len slovom, lež i skutkom. Naproti ľudu chová sa s opravdivou otcovskou láskou. Po svojich obciach knihovne pre ľud založil. Pre ľud vo svojich obciach predpláca na noviny „Magyar Néplap“ 62 výtisky. Preto i katolícke obecnstvo tieto výtečné zásluhy grófa Mikuláša Mórica Ešterházyho usiluje sa vždycky uznať a za ne sa poďakovať. Kdekoľvek sa utvorí nejaký katolícky spolok, kasino, shromaždenie, nikde nezabudnú na Grófa Mikuláša Mórica Ešterházyho. Preto v mnohých spolkoch vyvolili ho za predsedu. Láska katolíkov naproti nemu zo dňa na deň rastie.

Navzdor tomu, že len pred niekoľko rokmi vystúpil na pole verejnosti, predsa je už všade známe jeho pradedovské veľké meno. Katolícky ľud naňho tak hľadí, ako na svojho udatného vodcu. — Dal by Boh, že by sme mnohých takých mali medzi našimi veľmožmi. Ale keď už to veľké šťastie mať nemôžeme, aspoň tým žijúcim nech že dá božská prozretelnosť dlhý vek!

ODKAZY REDAKCIE.

Veľká Lovča. M. H. Váš list budúce do povahy vezmeme. Povážske Novémesto. L. D. Čo ste písal 9-ho marca neznám; ale ani príčinu, prečo váš dopis nepišiel v novinách nemôžem vedieť, lebo vtedy, ako redaktor novin bol som ťažko nemocný a dlho som »Krešťana« neredigoval.

Turč.-Sv.-Martin. A. Cs. Vo všetkom máte pravdu, a toho sa pevne pridržujte; na váš list ešte prideme.

Boleráz. S. Cs. a J. V. Tak sa zmužite držte; váš list uverejníme.

Mokrohajčan. Prečože ste vašim vlastným menom nepodpísal? Redakcia len tie listy berie do povahy, ktoré sú vlastným menom podpísané, trebárs meno dopisovateľa aj nevyzradí.

Lom. O. R. Teraz váš článok vydať není možno.

Unín. P. B. Váš list o hospodárstve sme dostali, ale ponevác tú istú vec opísanú i z mnohých iných miest sme obdržali, preto váš nie osobitne, ale jako hospodárstvo s inými v budúcom čísle vydáme.

Liptó-Lúčky. J. M. Netreba sa vždy kominára dotýkať, ináč človek sa zašpiní.

Liptó-Közép-Revúca. J. T. Vo vašom dopise je mnoho takého, čo by vám mnoho mrzutostí zapríčinilo, keď by sme ho uverejnili; jestli že ale chcete, uvedomte nás, tak uverejníme.

Pichláč. Tak ste dobre urobili, nedajte sa zvädzať od falošných prorokov.

Fürth. J. B. 4 zl. 50 kr. do nového roku.

Kohor. A. S. 23 zl. 60 kr. sme dostali.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unovánie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví poštaru, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný urobiť každý poštový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udat u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten ošoh, že poštarí väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 6.80—6.90 zl. Raž 6.25—6.40 zl. Jačmeň na krm 4.50—4.70 zl. do pálenic 5.10—5.70 zl. na várku 0.00—0.00. Oves: 6.15—6.50. Kukurica: 4.05—4.10. Proso: 5.25—5.50. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 10.00—10.25. Kónopné semeno: 10.00—10.50.

3. Strova: Veľká biela fyzufa 8.00—8.50; tmavá 8.50—9.50 okruhlá: 8.00—8.50., tarkavá 0.00—6.00. Šošovica 8.00—12. Hrach 8.50—9.50. Čistý 00.00—12.00 zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 15—16. Burgyňa 0.00—1.70. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petrželez: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.30—4.20. Slama. Na postielanie: 1.30—1.50. Žup 1.90—2.25.

6. Siatie: Červená datelina 26—32. Lucerna 35—42 zl. Jarní adník 6.00—6.50 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 324 hospodárskych volov; 274 dojných kráv. Následovné boly ceny. Výborná pára volov do jarma do 340—380 zl. Dojné kravy: za jeden kus 72—150 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 2058 kusov oviec. Ceny: 14—16. zl. za páru, a 12—13.50 kr. za živý kilo. Sviňský trh: za kilogramm 16—18. V salašoch 0000 kusov bolo umiestnenc.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 26—30 zl. Vosk 164—165. Vajca 43—48. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 60—110 mc. Slanina 45.50—49., udená 00—00.00 zl.

9. Remeň funtový od 152—185 kl. tercy 125—156.

10. Kraviny vrázkované 170—175.

11. Tefaciny barnavé 12—13 kl. 420—440.

12. Tefaciny najl. víkovky 420—440, stredné ——— fažené a vrázkované 330—340, blysk. remeň najlepší 155—160 prsné listy 165—175.

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

☞ Velebným farským úradom. ☜

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetké cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávad na sklade sú a hreď sa môžu poslať: Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

SOBÁŠNE A SMRTNÉ LISTY,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížočky pre údy občianskych spolkov a knížočky spláčováce.

☞ Kus týchto 12 stranových knížoček so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. Okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

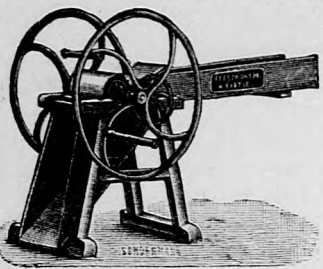
S úctou

Budapešť, 1895. (VIII., Práter-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.

MICHAL TRESKOŇ

V NAGY-BITTSE, (TRENCSÉN MEGYE)



fabrika na hospodárske mašiny, odporúča p. hospodárom žentúre, sečkovice, mlátačky, rajtáre, triery, rozsevačky, šrotovníky, struhadlá, mašiny na kapustu, mašiny na moržovania kukurice, pluby a brány, amer. hrable mašiny na lámanie strojovej kôry, mačkadlá na slad a borievky, cirkulárne pily, mangle na prádlo, decimálne váhy.

Obrazkové cenníky pošlem na žiadosť franko.

Splácováče

zástavné (nemovité) pôžičky

na majetky, domy, pozemky, dielne,

na kratší alebo dlhší čas, skrze ústav nevypovedateľne, pod najvýhodnejšími podmienkami, taktiež

poverenia na trznici

(prípadne i bez okrytia hotovosti)

ďalej kúpu, predaj, čaru, prenájem, jako tiež osobný uver odporúča: *vydavateľstvo*

„AGRARIA“

(Hlavné zastupiteľstvo hollandskej úverkovej banky)

BUDAPEŠŤ, Kerepeši-út číslo 73.

Najobľúbenejšia kosa hospodárov.



„Hromovej kosa“

rozposielanie

sa začína 15. apríla

1 kus	85	90	95	100 cm. dlhy
cena	1 10	1 15	1 20	1 30

Jedon pár kosovej nákovy skladivom I zl. 10 kr.

Jedine moje hromové kosa zodpovedajú požiadavkám hospodárov, zvláste skrze to, že ony majú mocné hrdlo, tenkú a ľahkú čeplu a sú sriadené pre obyčajného kosca, aby sa nemusely dať kováčovi na hrdle fahaf, skrze čo zadok kosa obyčajne zmäkne.

Hromovú kosu nakovanú sám vyprobujem, a 10 kusov s doberkou po pošte posielam franko; ktorá by sa nešikla, na moje útraty sa mi môže naspiak poslať k zameneniu.

S úctou

VIOSZ ELEMÉR.

gazd. gépek gyári raktára és a „Villám kasza“ egyedüli szállítója.
Devecser (Veszprém m.)

Dovcui je 40,000 kusov v obchode.

Kdo objedná 20 kusov, jednu zdarma dostane.

Lurdská voda

zo zázračného prameňa, v pôvodných litrových sklenených je k dostaniu — jedine —

u Gustáva Stampfl,

v Budapešti VIII. Gólya-ulica čís. 25.

Cena bezpoplatku spolu so zaobalením 2 zl. 10 kr.

TLAČIAREŇ

„SVÄTEHO GERHARDA“

V BUDAPEŠTI, VIII. OKRES, PRÁTER-U. Č. 44.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najvkúsnejšími francúzskymi písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlače týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

Zvláštne vyzýva pozornosť preveleb. knazstva a obecných predstavenstvi na

úradné výtisky,

ktoré rýchlo, vkusne a čo najlacnejšie rozposiela.

OZNAMY

PRE NAŠE NOVINY VYLUČNE
LEN VYDAVATEĽSTVO

„KREŠTANA“

PRIJIMA.

BUDAPEST,

Prater-ulica číslo 44.

Za oznamy sa musí hneď platiť.